

Лисяк Л.В.,

*д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів
Університету митної справи та фінансів*

Розвиток фондового ринку та формування акціонерного капіталу в Україні

Фондовий ринок є складною системою соціально-економічних відносин, які виникають між суб'єктами господарювання стосовно руху тієї частки суспільного капіталу, що втілена у форму фондових цінних паперів. Серед основних функцій фондового ринку виокремимо залучення капіталу та забезпечення його ефективного використання, розподіл і перерозподіл капіталу корпорацій (акціонерних товариств), контроль за їхньою діяльністю.

Дослідження свідчать, що передумовами для становлення фондового ринку в країнах, що розвиваються, є політична стабільність, верховенство права, рівень демократії та захист прав інвесторів [4]. Рівень розвитку фондового ринку України є низьким і за даними 2015 р. становить лише 14,6 % ВВП, що майже на порядок нижче, ніж у розвинених країнах [1, с.12]. Після суттєвого падіння торгів на фондовому ринку в 2009 р. внаслідок розгортання глобальної фінансової кризи, відмічалось падіння також в 2013 р., що пояснюється рядом законодавчих змін та діями інвесторів [3]. Останні роки фондовий ринок України активний лише в сегменті державних боргових зобов'язань. На ринку фактично відсутній інтерес інвесторів до акцій публічних компаній через їх волатильність та низьку ліквідність, а також внаслідок недостатнього захисту прав міноритаріїв та ризиковості інвестування в умовах нестабільної макроекономічної ситуації [1, с.7].

Головним завданням, яке повинен виконувати фондовий ринок, є забезпечення умов для залучення інвестицій на підприємства, доступ цих підприємств до більш дешевого, порівняно з іншими джерелами, капіталу. Залучення інвестицій у цінні папери відбувається шляхом придбання цінних паперів в процесі їх емісії. Акції є ефективним джерелом отримання додаткових

фінансових ресурсів для фінансування поточної господарської діяльності, довгострокових проектів підприємств і держави.

Пошук шляхів мобілізації фінансових ресурсів у реальний сектор економіки для інвестування відбувається в умовах нестабільного соціально-економічного середовища. Водночас, слід враховувати, що вихід підприємства на фінансовий ринок відображає зміну його статусу на публічний та суттєво збільшує можливості фінансування розвитку в стратегічному плані. Тому обсяг залучених інвестицій в економіку України через інструменти фондового ринку має зростати.

Одним із важливих інструментів є первинне публічне розміщення акцій (IPO - Initial Public Offering). Це первинна публічна пропозиція, або первинне публічне розміщення цінних паперів, найчастіше - розміщення акцій компанії на фондовому ринку серед необмеженого кола інвесторів. Успішне IPO включає в себе реєстрацію акцій компанії на фондовій біржі для публічних торгів, так званий лістинг. IPO - це інвестиційний інструмент, який доступний для підприємств як на національному, так і на міжнародних ринках капіталу. Водночас він потребує ретельної підготовки, детального вивчення реалій процесу IPO, після чого можна приймати належне стратегічне рішення підприємством. Цей процес має розпочатися з аналізу поточної готовності підприємства до IPO, потенціалу інвестиційної привабливості та певної послідовності дій, необхідних для максимальної ринкової капіталізації та мінімізації витрат IPO. На жаль більшість вітчизняних підприємств на національному фондовому ринку не повною мірою розуміють переваги IPO, адже надають перевагу більш традиційним джерелам – залученню боргового капіталу через розміщення на фондових ринках облігацій та розміщенні випусків корпоративних цінних паперів на неорганізованому сегменті ринку [2]. Крім того, на емісійну політику підприємств негативно впливає залежність від зовнішніх чинників, а також макроекономічних тенденцій та політичних чинників в Україні.

Таким чином, для реалізації стратегічних завдань прогресивного розвитку економіки країни необхідне залучення значних інвестицій. Фондовий ринок України не повною мірою виконує функції регулювання фінансових потоків та забезпечення інвестиційними ресурсами суб'єктів економіки. В складних умовах глобалізації фінансового простору, значної мобільності фінансово-спекулятивних потоків та посилення загроз їх негативного впливу, важливого значення набувають регуляторні заходи держави та активізація як екзогенних, так і ендегенних джерел фінансового капіталу.

Акціонування є одним з економічно привабливих способів інвестування розвитку українських підприємств. Процес використання ІРО, як важливого фінансового інструмента зростання акціонерного капіталу, є перспективним напрямом залучення фінансового капіталу національними підприємствами та потребує урахування чинників, які обумовлюють прийняття раціональних управлінських рішень.

Враховуючи важливість розвитку фондового ринку України для подальшого розвитку суспільства, важливим є зміцнення інституту довіри у суспільстві, публічності та прозорості дій влади, здійснення зміни законодавства у аспекті посилення захисту прав інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд ринку облігацій України за 2015. Рейтингове агентство «Рюрік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – http://rurik.com.ua/documents/research/bonds_4_kv_2015.pdf .
2. Петров В. Преимущества IPO перед прочими источниками инвестиций / В. Петров // Рынок ценных бумаг. – 2011. – № 15 – С. 23–25.
3. Прімерова О. К. Особливості розвитку фондового ринку України / О.К.Прімерова // Ефективна економіка. – 2016. - №5. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4948>
4. Revia A. Business Environment and Stock Market Development: An Empirical Analysis./ A. Revia // Doing Business research conference – Washington DC, USA 2014 – p. 53.